

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.— "
četrt leta 2-50 "
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljnja uvrščanja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Naznanilo.

Zaradi nastalih razmer prelagamo XXVI. glavno skupščino Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva, ki bi se morala vršiti v dneh od 6. do 8. septembra 1914. v Pulju, na nedoločen čas. Pač pa skličemo, kakor hitro bo to mogoče, delegacijsko sejo, da se vodstvo in upravni odbor konstituirata po odobrenih, izpremenjenih in potrjenih pravilih. Zato nujno prosimo, da prijaviš čimprej izvoljene delegate še ona Zavezina društva, ki tega še niso storila. Volitev je veljavna do prihodnje glavne skupščine.

**VODSTVO ZAVEZE AVSTRIJSKEGA
JUGOSLOVANSKEGA UČITELJSTVA.**

Predsednik: L. Jelenc.

II. tajnica: Blagajnik:
Ivana Sabadinova. Fran Luznar.

Naznanilo.

Od danes naprej bo zaradi nastalih razmer za nedoločen čas naš list izhajal vsakih štirinajst dni. — Cenjene naročnice in naročnike bomo za to prikrajšanje pozneje na primeren način odškodovali.

Svoje sotrudnike prosimo, naj se ozirajo na ta naš sklep ter se ravnaajo po njem.

**UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
»UČITELJSKEGA TOVARIŠA«.**

Vojna.

UČITELJI-VOJAKI.

Mnogo slovenskih učiteljev po vseh slovenskih pokrajinah se je nemudoma odzvalo cesarjevemu klicu in je odhitelo — pustivši domove in rodovine — pod orožje. Pod prapori avstrijske vojske zbrani naši tovariši sedaj dejanjsko izpričujejo svoj patriotizem, katerega prve iskre so užigali v tisočih domovini in cesarju zvestih src, ki danes bijejo pod vojaško suknjo! To splošno navdušenje, ki sedaj valovi po vsej naši širni očetnjavi, je produkt patriotskega požrtvovalnega delovanja slovenskega učiteljstva! Tako se tiho, a smoteno delo slovenskega učiteljstva kaže v teh težkih časih v plamenem domoljubju in v neomajni vdanosti do cesarja, da lahko s ponosom vzklíkamo: »Slovensko učiteljstvo, tvoje vzgojno delovanje po slovenskih šolah ni bilo zaman!« — Zmaga, ki jo pribori orožje avstrijske vojske, je v veliki meri zaslug slovenskega učiteljstva, ki ni in ne bo zamudilo nobene prilike, da se srca slovenske mladine ne navzamejo iskrene domovinske ljubezni, ki je pripravljena za dom in vladarja žrtvovati imetje in življenje!

Tovariši-vojaki! Spremlja naj vas v bojnem viharju sreča junaška! V polni meri boste izvršili svojo patriotsko dolžnost, pripravljeni, za domovino in cesarja žrtvovati najdražje, kar imate — svoje življenje!

Ko se vrnete zmagovalci, poprimete zopet tam, kjer je bilo vaše delovanje prekinjeno — vzgajali boste naš slovenski rod v smislu besed: »Hrib se omaja in hrast, zvestoba Slovencev ne ane!«

Učitelji, ki niso zaradi starosti ali boleznih pozvani na vojaško službovanje, izvršujejo doma svojo patriotsko dolžnost: tolažijo, navdušujejo, pomagajo, poučujejo ljudstvo, kolikor ga ni pod orožjem.

V teh resnih časih je iznova dokazana resnica: Slovensko učiteljstvo je državno misel goječ, pospešujoč in vzdržujoč element!

PROŠNJA DO DEŽELNEGA ODBORA KRANJSKEGA.

»Slovenski Narod« z dne 4. t. m., štev. 179., piše iz učiteljskih krogov:

Mnogo kranjskih učiteljev je šlo pod zastavo. Vzeli so s seboj pogum, srčnost in vdanost, zvestobo in ljubezen do prestola — pa prazne žepe. Teh sirotnikov nihče ne pozna razen šolski voditelji, ki so jim v skrajni sili posodili par petakov (veliko sami ne utrepe). Vsak kmetiški sin je na boljšem, kakor so naši učitelji-vojaki, ki so poklicani pod zastavo. Sleherni oče in mati stisne odhajajočemu sinu v roke petak ali desetak, naši učitelji so šli na počitnice z zavestjo, da jim šolsko vodstvo pošlje dne 1. avgusta plačo. Res smo jim prvega poslali denar, toda naj sliši svet in naj strmi nad tem, da je voditelj enemu vojaku poslal 5 kron, drugemu, očetu dveh otrok je pa vodstvo poslalo njegovi soprogi 41 K. Mnogi učitelji, ki so poklicani k vojakom, imajo za pouk v obrt. nadaljevalni šoli zasluženi po 240 do 400 K. V teh žalostnih in resnih časih bi bilo pač lepo in vse hvale vredno, da bi veleslavni deželni odbor blagovolil doposlati takoj letno podporo obrtnim nadaljevalnim šolam; gospoda nadzornika Šubice in Veselnaj pa to izposlujeta pri c. kr. ministrstvu za javna dela. Bis dat, qui cito dat! V tem času mora učiteljstvo točno izvrševati svoje plačilne obveznosti, zakaj vsakdo hiti in skrbi, da dobi inventirani denar.

NAŠ CESAR.

V ospredju javnosti vse Evrope stoji vzvišena oseba našega cesarja. Povsod zro nanj s častjo, njegovi narodi pa se ga oklepajo v sinovski vdanosti. Kadarkoli se je te dni prikazal na Dunaju ali v Išli, ga je množica navdušeno sprejela. V četrtek preteklega tedna je prispel cesar na Dunaj.

Pred kolodvorom ga je pričakoval ves mestni svet dunajski in po potu do Schönbruna je stala nepregledna množica, ki je z viharim navdušenjem pozdravljala priljubljenega vladarja. V Schönbrunu je pozdravil cesarja dunajski župan dr. Weiskirchner v navzočnosti najraznovrstnejših društev.

Cesarjeva vožnja do Schönbruna je bila prava triumfalna pot. Dr. Weiskirchner je pozdravil cesarja s patriotskim nagovorom, v katerem je izrazil vdanost prebivalstva in mu zaklical: »Dobro došel v sredi zvestih Dunajčanov!« Tudi na poti iz Išla na Dunaj je na vseh kolodvorih prebivalstvo navdušeno pozdravljalo cesarja.

V Lincu se je zbrala ob progi cela garnizija, in skozi ta trdni špalir svojega vojaštva se je pripeljal vladar na kolodvor, kjer ga je čakal ves častniški zbor, na čelu mu nadvojvoda Josip Ferdinand. Napravilo je nepopisen učinek, ko se je cesar obrnil k častnikom z besedami:

»Veselilo me je, da Vas, gospode, vidim tukaj zbrane. V tej resni uri Vam pravim k slovesu le to, da zaupam v dobrega duha, v vztrajnost in pogumnost svoje armade.«

Častniki so potegnili sablje, in zatorilo je: »Živio naš cesar! Kri in življenje za Nj. Veličanstvo!«

Iz cesarjeve okolice se je zvedelo, da je vladar na poti izjavil: »Zanašam se na svoje narode, na svojo armado. Jaz sem hotel mir.«

ZVEZNA POGODBA Z NEMČIJO.

»Vossische Zeitung« piše o zvezni pogodbi med Avstro-Ogrsko in Nemčijo:

Nemško-avstrijska zvezna pogodba je bila sklenjena dne 7. oktobra 1879., objavljena pa dne 3. februarja l. 1888. V uvodu izjavljata oba vladarja, da hočeta pod vsakim pogojem skrbeti za varnost svojih držav in za mir svojih državljanov in da sta v to svrhu sklenila »zvezo miru in vzajemne obrambe«. Člen prvi te pogodbe se glasi:

»Ako bi proti pričakovanju in proti odkriti želji obeh visokih pogodbnikov eno izmed obeh držav Rusija napadla, sta visoka pogodnika zavezana, si protistransko pomagati z vsemi svojimi vojnimi silami in sklepati mir samo v skupnem sporazumljenju.«

Potemtakem mora Nemčija Avstriji pomagati, čim bo le-to napadla Rusija.

Člen II. se nanaša na slučaj, ako bi se Nemčija ali Avstro-Ogrska zapletla v vojno s kako drugo državo kakor z Rusijo. V tej točki so fiksirane določbe samo za slučaj, ako je eden izmed zaveznikov napaden, ne pa za slučaj, ako sam napade. Ako zaveznika napade kaka tretja država, ne sme drugi zaveznik napadalcu pomagati, marveč mora proti svojemu pogodniku varovati »najmanj blagotno nevtralnost.«

Na to se naglašava v členu II.:

»Ako pa v takem slučaju napadajočo državo podpira Rusija, bodisi v obliki aktivne korporacije, bodisi z vojaškimi odredbami, ki ogrožajo napadeno državo, stopijo v veljavo določbe člena I., to se pravi, zaveznika se morata protistransko podpirati z vsemi svojimi vojnimi silami in skleniti mir le v protistranskem skupnem sporazumljenju.«

PAZITE NA PREKUCUŠKE ELEMENTE!

Dunaj 2. (Kor.) Po zanesljivih poročilih se potika v naši monarhiji veliko število prekucuških elementov, ki ogrožajo v največji meri javno in državno varstvo. Zaradi tega se pozivlja vse, da naj gredo uradnim organom po svojih patriotskih čuvstvih dolžnosti v vsakem oziru na roko, da se ti splošno nevarni elementi iztrebijo in napravijo neškodljivi. Z živo pazljivostjo in pozornostjo v vsakem oziru pripomore lahko vsak k uspehom in dobremu izidu državne akcije. Seriozna poročila v imenovani smeri se lahko naslavljaajo na v vojnem ministrstvu uradujoči vojni nadzorovalni urad (Kriegsüberwachungsamt).

OKLIC MINISTRA ZA UK NA AKADAMIŠKO MLADEŽ.

Dunaj 29. (Kor.) Minister za uk je izdal na akademiško mladež ta-le oklic:

Akademiška mladež! Vojna je napovedana! Hud in nesprejemljiv sovražnik monarhije že leta in leta ruje, zaničuje pravo ter ne zmeni se za zapoved glede pravosti in kulture ter se na vse pretevege trudi, da bi nam odtrgal nekaj naše teritorialne posesti, dasi nam je to sam že davno internacionalno pripoznal. V dosego njegovega cilja naj bi mu služilo zavajanje neizkušene mladine, lopovstvo in nasilje ter cela vrsta političnih atentatov. Njegovi morilni krogi je zapadla oseba nadvojvode prestolonaslednika. V goreči iznenadi nad razkrinkanimi lopovščinami in potrto sveto pravico je zgrabila monarhija za orožje. Ona vihti meč v pravičnem boju, da si osigura za vso prihodnost nedotakljivo posest, pridobljeno s kulturnim delom skozi desetletja in desetletja.

Akademiška mladež! Del vas je služal klicu vrhovnega poglavarja, se bojuje v vrstah vojske našega cesarja in bo go-

tovo uplel marsikatero vejico v svoj lovorjev venec. Naj bi tudi oni, ki niso pod zastavo, pa bi se lahko aktivno udeležili vojnih operacij, ne zaostali za svojimi so-bojevniki v patriotskem navdušenju. Tudi istim, ki niso šli v boj, je dosti priložnosti dane, delati za domovino, bodisi da posveti svoje moči prostovoljni strežnji bolnikov, bodisi da se stavi na razpolago javni upravi ter pomaga zamašiti votline ki so nastale po odhodu bojevnikov k armadi, bodisi da pomaga pri kakem drugem socialnem pomožnem delu. Kar je v katerega moči, to naj stori za boga, cesarja in domovino. Vsak naj bo darežljiv, trden, zvest in pripraven za delo na svojem mestu, zakaj gre tudi za njegov in njegove bodočnosti blagor, in železne vojne kocke padajo zanj in proti njemu.

Akademiška mladež! Spominjaj se v usodetežki uri vzvišene velikosti preteklosti, dolžnosti in dela, sreče in blagoslova prihodnosti. Po tem se ravnaj! Potem je mir zopet pridobljen in zagotovljen ter čast in slava domovine tudi tvoje delo.

Dunaj, dne 28. julija 1914.

Hussarek m. p.

AVSTRIJSKO DRUŠTVO RDEČEGA KRIŽA.

Pomagajte našim vojakom!

Kocka je padla!

Potrpljivost Avstro-Ogrske, ki jo je občudovala vsa Evropa, je bila brez uspeha, brezuspešno je bilo upanje, da se Srbija mirnim potom spametuje.

Cesar je poklical naše sinove pod zastavo.

Pogumno, navdušeno se bodo borili, žrtvovali bodo — ako zahteva božja previdnost — življenje in zdravje za avstrijske narode, za nas!

Zato je naša sveta dolžnost, da se v teh dneh spominjamo svoje

slavne armade,

ki gre na vojno, da z božjo pomočjo zmaga!

Vsak deželan brez razlike narodnosti, vere ali stranke naj pomaga

lajšati trpljenje onih hrabrih,

ki bodo v boju za domovino ranjeni ali ki bodo zboleli.

V Avstriji so moški in ženske vedno s plemenito požrtvovalnostjo izpolnjevali to sveto dolžnost.

Zato kličemo vsem, ki so dobrega srca:

Pomagajte našim vojakom!

Pošiljajte denar, obvezila, živila, krepcila!

Da pa to delo usmiljenja, h kateremu naj vsakdo pripomore, doseže svoj namen, je treba enotne in velike akcije. Zakaj vsako cepljenje moči slabi kakor v vojni, tako tudi pri delih usmiljenja.

Da se organizira in varuje ta edinstvo in skupnost pomoči vojski, se je svoje dni na podlagi genfske pogodbe ustanovilo pod pokroviteljstvom našega presvetlega cesarja avstrijsko društvo Rdečega križa.

Dolžnost avstrijskega Rdečega križa je torej pokazati svojo delavnost. Da pa izpolni to svojo težko misijo, se obrača na vse družbe, korporacije, društva in posameznike, ki hočejo v dejanju pokazati svoj patriotski čut, v sledečo prošnjo:

Darila v denarju in tudi vse druge darove blagovolite pošiljati najbližjemu društvu ali podružnici avstrijskega društva Rdečega križa.

Le tem potom je mogoče doseči blagi namen darovalcev.

Težka je naloga Avstrijskega Rdečega križa. Le tedaj jo je mogoče izpolniti,

če pomaga vsakdo po svojih močeh — in če hitro pomaga.

Iz vojne setve naj vzcvete človekoljubje! To hočemo gojiti po geslu našega preljubega vladarja: Z združenimi močmi!

Od zvezinega vodstva Avstrijskega društva Rdečega križa.

Oklic.

V težkih časih, v skrbi za blagor vsolne domovine je ponudila družba sv. Cirila in Metoda vse svoje stavbe širom slovenske domovine uporabi v svrhu patriotskih namenov.

»Družba sv. Cirila in Metoda« in društvo »Branibor« vabita najiskrenejše vse cenjene članice in člane, da se pridružijo patriotskemu delu »Rdečega križa« in drugim podobnim domoljubnim akcijam.

Prepričani o Vaši požrtvovalnosti, cenjeni rojaki, ki ste jo do sedaj izkazovali narodnemu delu, uverjeni smo popolnoma, da stopi na delo v blagor domovine vsak, kdor je bil do sedaj naš somišljenik, naš prijatelj.

V Ljubljani, dne 3. avgusta 1914.

Za »Družbo sv. Cirila in Metoda«:

Andrej Senekovič l. r.

Za društvo »Branibor«:

Aleksander Hudovernik l. r.

Dostavek uredništva: Na ta oklic opozarjamo slovensko učiteljsko, trdno uverjeni, da se mu v najmnogobrojnem številu odzove.

IVAN KELC:

Poglavje o šolskem obisku.

Moji poizkusi povzdige šolskega obiska na šoli v Novi Štifti.

Znano nam je vsem žalostno dejstvo, da figurira naš okraj še vedno med istimi na Štajerskem, ki izkazujejo najvišje odstotke analfabetov. Gotovo je tudi, da mora vsakega, za blagor in vsestranski napredek naroda globoko sočutje imajočega, boleti v dno srca to neugodno, a — žal! — resnično dejstvo. Vsak tak si bo na vso moč prizadeval ob vsaki priliki, kolikor najhitreje in najbolj mogoče zacetiti to grdo rakrano na bednem telesu slovenskega naroda, posebno še našega okraja. Delal bo z vso požrtvovalnostjo in neuklonjeno vztrajnostjo na to, da prežene duševno temo od našega naroda ter ga dovede do vedno svetlejših luči — ne samo gnotne, nego še posebno do duševne samostalnosti. Zopet smo v tem oziru na to trudapolno delavnost poklicani mi učitelji, pionirji narodove prosvete. Hočemo pa doseči kaj dovolj, nam je treba poiskati najprej vzroke tej, vsega obžalovanja vredne prikazni. Ko smo jih po natančnem, vsestranskem preiskovanju zasledili, bode naša dolžnost, da jih kolikor mogoče popolnoma iztrebimo, in sicer z veliko previdnostjo, nikoli in nikogar žaleč, a temeljito in ako res ni drugače mogoče, z vso odločnostjo in strogostjo, ali vedno le v zakonito določenih mejah. Samo ob sebi je umevno, da ne bo naobraženec s prostim ljudstvom nikoli postopal sirovo. S sirovostjo se še ni doseglo nikoli nič zadovoljivega in istinito popolnega, polovičarstvo in s silo uklonjen tilnik pa ne moreta nikoli dosegati in doseči pravih smotrov. Neuspešnem delovanju v šoli je največji vzrok nenaobrazenost in nevednost prostega ljudstva. Ker se samo ni učilo ničesar in hoče zaradi tega vedno vse delati po starem kopitu, mu nikakor ne gre v glavo, čemu je neki šola: za nič drugega ne, nego da mnogo stane, otroci tratiijo čas, se ne uče delati itd. Tako duševno zaostalo ljudstvo je treba ob vsaki priliki poučevati, kako potrebni so razni nauki — ne samo krščanski nauk — za vsakdanje življenje vsakemu človeku, tudi najnižjemu. Pripovedovati in dokazovati se mora na zgledih vsakdanjega življenja, kakšen siromak je, kdor ne zna nič čitati, pisati in vsaj za silo računati; za vsako malenkost se mora zatekati za pomoč k drugim, gubiti čas in denar ter nepoklicanec mnogokrat zaupati svoje lastne skrivnosti in intimne tajnosti. Srečnim se lahko šteje, kdor pri tem naleti na poštenjaka. Koliko zla mu lahko provzroči hudoben hinavec. S takim in enakim poučevanjem si učitelj pridobiva med ljudstvom, akoravno počasno, a vsaj vedno močnejša in sigurnejša tla za ugodnejšo sodbo o šoli in njenih prekroistnih vrtilah. Dandanašnji lahko učitelju mnogo pripomorejo k temu tisti, ki služijo ali so služili pri vojakih, ki morajo s trehuhom za kruhom v oddaljene kraje, češ, koliko laglje in bolje žive oni, ki so se kaj naučili v šoli. Imam več takšnih, ki samo zaradi tega radi pošiljajo otroke v šolo, akoravno je njim samim nekajda jako mrzela; izkušnja je tudi

dobra učiteljica ljudem, a mnogokrat pridejo prepozno do pravega spoznanja.

Prostemu ljudstvu ni popolnem zameriti, da mu še mrzi šola, da jo smatra za neko nepotrebno zlo in še ne pojmuje vzvišene naloge, ki jo mora šola dosežati s svojim poučevanjem in vzgajanjem mladine. Znano je namreč nam vsem, kako po mačehovski se je posebno med nami Slovenci postopalo glede ljudskih in tudi višjih šol. Zgodovina — za naš narod tožne preteklosti, nas uči, da so si vsi gotovi sloji z vso silo vedno prizadevali in si še prizadevali obdržati prosto ljudstvo v kolikor najbolj mogoče duševni temi, brez zavednosti in dolžnosti do samega sebe, da so ga tem lažje izkoriščali v svoje sebične namene lahkoživosti, udobnosti in razkošja. In akoravno pravijo, da smo pred Bogom vsi enaki, bi moralo po mnenju takšnih izkoriščevalcev in lahkoživcev ostati prosto ljudstvo hlapčevsko in po pasje vdano takšnim sebičnejšem. Proti takim slojem zlobnih izkoriščevalcev brezobzirno z vsemi zakonitimi sredstvi v neizprosen boj!

Kaj pomagajo vsi lepi zakoni bodisi z šletnim ali šletnim šolskim obiskovanjem, čemu je izvleček šolskih zakonov na zadnji strani šolskih naznanil, kako bi naj ugodno vplivala na prosto ljudstvo več ali manj občutna kaznovanja glede šolskih zamud, ako ljudstvo nima še nikaršnega pravega pojma o vzvišeni nalogi šole, po kateri se ima doseči vsestranski blagor vseh in vsakega?! In ko so se jele ustanavljati šole za prosto ljudstvo, se je našlo le preveč vplivnih moči, ki so ovirale naravni razvoj šolstva posebno med Slovenci, in sicer s tem, da so v šoli preveč potujčevali ter nalašč pošiljali med slovenski narod njegovega jezika nevedne učitelje, protežirali potujčevalce itd. Ni mogoče misliti, da bi se na takšnih šolah moglo doseči kaj za narodov napredek koristnega. S tožnim srcem sem večkrat poslušal, kako mi je pravil moj pokojni oče, da za njegovega ljudskošolskega pohajanja niso smeli celo v postem času med seboj govoriti otroci drugače nego nemški. In ker tudi takrat, kakor dandanes še ni manjkalo o v a d u h o v, je bil zasačenec po takratni navadi ostro kaznovan in vrhutega so mu obesili na prsi tablico z napisom »Esel« in ga postavili na sramotni oder pred vseh razred. Tožna nam majka! Niti pri Culukafrih se ne pripeti kaj enakega. — Ako še pomislimo, da takrat še ni bila urejena obveznost šolskega obiska ter da so mladino poučevali nezmerno in neomikani ljudje, časih kak korporal, črevljari, krojači itd., se ne moremo čuditi, da je naše ljudstvo tako zaostalo v naobrazbi za drugimi, v tem oziru mnogo srečnejšimi narodi. Ako se je ubogim Slovincem v tem oziru godilo slabo na oddaljenih krajih, nahajajočih se blizu večjih ali manjših prometnih sredin, kajko se je šele godilo ljudem v goratih, zakotnih, skritih, skoraj od vseh pozabljenih krajih! Takšni so bili popolnoma prepuščeni samim sebi, in najsilabše se je godilo zopet Slovincem. V naši deželi je prav dobro v tem oziru preskrbljeno še celo v bolj goratih in oddaljenih krajih Gornjega Štajerja, čemur je dokaz, da se nikjer med temi ne nahaja toliko analfabetov, kakor ravno med nami Slovenci. A ne zavidajmo Nemcem, nego storimo vsak po svoji moči svojo dolžnost in kmalu bodo naši prosti ljudje kot mnogo bolj nadarjeni prekosili nemške v vsakem oziru, in šola bo pridobila mnogo na ugledu, učiteljsvo na spoštovanju. V tem oziru nam bo še nelzerno mnogo storiti, posebno še za to, ker Slovinci nimajo nikogar, na katerega bi se mogli obrniti za pomoč v tem oziru, nego so prepuščeni samim sebi, morajo skrbeti sami iz sebe za višjo naobrazenost ljudstva in kar so dosegli v kulturnem oziru, so dosegli edino le s svojo lastno močjo, vztrajnostjo in požrtvovalnostjo, boreč se poleg tega le premnogokrat proti največjim oviram in zaprekam. Poleg vseh navedenih neugodnosti, ki so vzrok nizkemu stanju naobrazbe med našim ljudstvom, ne smemo vendar nikdar obupati glede dosege dovoljnega uspeha. Ravno mi učitelji-vzgojevalci narodove bodočnosti smo v prvi vrsti in najveljavnejši vrsti poklicani ne glede niti na levo niti na desno, da zaelimo vsaj sčasoma skelečorano, po krutih sebičnejših in izkoriščevalcih našemu ljudstvu zadano. Mi, ki smo izšli iz naroda in nam je usoda odločila živeti med narodom, imamo najsvežejšo dolžnost z vsemi močmi delovati za ta narod v prvi vrsti, da ga dvignemo iz moreče duševne teme do samostalnega mišljenja in delovanja ter kolikor najhitreje mogoče očistimo ga grde, črne pege — najštevilnejšega analfabetizma. Celimo rane, kjer so bratu zadane, to je vseh, to je vsakega naobrazenca najsvežejša dolžnost!

Po vsem navedenem in opiraje se na to, naj navedem, kako sem dovedel naše planinsko, od pamtiveka duševno zapuščeno, a sicer nadarjeno ljudstvo do ugodnih uspehov šolskega obiska. Prišedši l.

1886. na enorazredno šolo s poldnevni poukom v Novo Štifo, sem našel šolske razmere v žalostnem, skoraj obupnem stanju. Šolska soba temna, nizka, mokrotna, stanovanje pod streho, v poletju prevroč, pozimi premrzlo. Šola ni imela lastnega sveta, kamor bi mače položilo svojo tačico, nastanjena je bila v cerkvenikovi hiši. Šolski obisk je bil, da se Bogu usmili! Izmed 109—130 šolobveznih otrok je pohajalo v najugodnejšem času v šolo dopoldne in popoldne največ do 45. Izvedel sem, da je mnogo takšnih, ki se potepljejo, delajo medtem drugim škodo, spomladi jemljejo ptičke iz gnezd, jih trpinčijo, razdirajo gnezda in bogsigavedi kaj še. Ljudstvo je bilo celo poučeno, da tistim, ki so oddaljeni od šole pol ure, ni treba otrok pošiljati v šolo, kar se je od gotove strani trdilo še pred kratkim časom z namenom, da bi me ljudstvo čutilo, a se ni več posrečilo. — V takšnih razmerah odstranjevati analfabetizem je zelo težavno, a rekel sem si odločno, da mora iti. V dosego tega sem začel stopati vedno bolj v dotiko najprej z veljavnejšimi možmi, četudi v gostilnici. Jel sem z lepa poučevati in poudarjati slabe posledice, ki čakajo njihove otroke in njih same, ako ne bodo pošiljali otrok v šolo. Sami jih doma ne morejo poučevati zaradi pomanjkanja časa in k temu potrebne naobrazbe. Opozarjal sem jih, da imajo s tem, da ne pošiljajo otrok v šolo, najmanj dvojno, da, celo trojno škodo, ker morajo plačevati za šolske potrebščine, otroci se ničesar ne nauče, neumnost pa je najdražje zlo na svetu, a povrhu še znajo biti kaznovani. Opozorjal sem jih pri vsaki priliki, da je šolski zakon ravno tako potrjen od presvetlega cesarja in smo mu ravno tako dolžni pokorščine, kakor glede pobiranja davkov, nabiranja novincev za vojsko itd. Oporekalo se mi je, ako se bodo vsi učili, kdo bo delal, kmet mora delati, ako je učen, ne dela nič, gre po svetu itd., doma pa primanjkuje delavcev. Odgovarjal sem jim, da ravno takšni, ki dobi v šoli veselje do učenja, bo imel tudi poznejše veselje do dela, in kdor je učenjej, bo tudi spretnjej pri delu, znal bo dobro preračunati, kako se ga mora lotiti pravilno, da bo na lažji, a obenem sigurnej in povolnejši način dosegel povojen uspeh, sicer pa je vsak svoje sreče kovač. Ako je kdo res prisiljen — kar še tukaj hvala Bogu ravno ni — da mora s trehuhom za kruhom, bo naobraženeji tudi med tujimi ljudmi in v tujih razmerah izhajal v vsakem oziru lažje nego neomikanelec, in ga ne bo vsak neugoden slučaj spravil v nadlogo ali celo obup, vedel si bo pomagati tudi v še tako neugodnih neugodah. Ljudstvo se je začelo zanimati po takih pogovorih in dokazovanjih ter jelo vedno boljbolj pošiljati otroke v šolo. V šoli sem pa vedno gledal, da sem bil tudi kolikortoliko mož na svojem mestu. Poučeval sem intenzivno, zanimivo, prepričevalno in razumljivo, delal otrokom na vsakojak način veselje do učenja, jim delal veselje s prijaznim vedenjem do njih, pustil v odmorih porajati in jih sam navajal k temu. Otroci so dobivali vedno večje veselje do šole, se niso več potepali, ne delali škode in grozovitosti nad nedolžnimi živalcami, doma so kazali staršem in pripovedovali, kaj so se naučili v šoli, in tako je nastajala vez med učenci, starši in menoj vedno odkritosrenejša, prijaznejša, ljubeznivejša. Ugled je pridobivala šola, spoštovanje moja malenkost. Zaniknežev je bilo vedno manj, a najbolj zanikrne in nepokorne šolskim zakonom, sem pustil kaznovati, in sicer neko leto v začetku svojega službovanja 45 strank. Te so zaradi tega izprevideli, da znani postati tudi odločni, ako ne gre drugače, in vdale so se. Kakor povsod, so bili tudi pri nas trmoglavji nezadovoljneži, ki niso hoteli uvideti dobrote, ki jo daje šola, in me celo mrzeli, da, črtili in se hudovali nad menoj. Oplašiti se jim nisem dal, nego sem gledal, da tudi te vsekakor dobim na svojo stran. Z otroki takšnih staršev sem bil še prijaznejši in dobrotljivejši, poučeval jih tem intenzivnejše ter vzgajal k lepemu, človekoljubnemu vedenju tem odločneje, in na ta način so postali ti otroci zlat most, po katerem se je priselila v srca staršev ljubezen in spoštovanje ne samo do šole, nego tudi do mene samega. Da si ljudstvo in po njem otroke še bolj navežem na šolo, nisem bil prestrogo glede zamud, kadar so starši otroke brez škode za njihovo zdravje potrebovali doma pri delu, samo naznaniti so mi morali to. Šel sem vedno tudi izven šolskega posla ljudem radevolje na roko in jim pomagal, kjer sem le znal in mogel. S takim in enakim ravnanjem sem si pridobil srca vseh domačinov in smelo rečem, da nimam med vsemi domačimi župljani niti enega nasprotnika in še manj sovražnika — v šolskih zadevah, akoravno sem s potprežljivostjo, vztrajnostjo in tudi požrtvovalnostjo dosegel, da je sedaj v Novi Štifi lepo, moderno šolsko poslopje, prirejeno za trirazrednico in dva vrta, kar je za ta sicer skrit, a krasen kraj velika pri-

dobitev. Črti me pa morebiti kateri zaradi političkega naziranja, za to se ne zmenim, v tem oziru je odprta vsakemu svobodna pot. — Samo — značajnost nad vse!

Špecialiteta med kavinimi pijačami je Kathreinerjeva Kneippova sladna kava.

Kathreinerjeva se napravi iz najboljšega steda in ima aprilo tega veliko reditno moč ob popolni narodnosti. S slavnim Kathreinerjevim načinom dobi Kathreinerjeva okus in vonjavo prave kave.

Pristna se dobiva povsod v zaprtih izvirnih zavojih s sliko župnika Kneippa.

Iz naše organizacije. Štajersko.

Zborovanje na Humu dne 16. julija t. l. Ormoškega učiteljskega društva.

»Ti, kaj pa pomeni ogenj? Meni se je vso noč o ognju sanjalo!« vprašam, v postelji ležeč, svojo soprogo, ki me je z ropotanjem kavnihi skodelici zbudila. »Če si videl samo ogenj,« pravi moja Pitija, »pomeni to veselje, če pa si videl samo dim, pa pomeni to nesrečo ali žalost.« »Pravzaprav nisem videl ne ognja ne dima, ampak samo ognjeni sij ali žar na nebu.« — »Tega pa ne vem!« — »Pa jaz vem! Danes ne bo na Humu nič, ne veselja, ne žalosti, ne zborovanja, ampak slabo vreme!« To svojo modrost sem čital prejšnji dan na vremeniku, ki je rapidno padal. »Bedak je vsak, ki gre danes z doma!« sem rekel, ko sem se ozrl proti Pohorju, Kozjaku, Donatiju in proti njegovi pajdašici Ivančici; vse je bilo v megli. Postal sem slabe volje, menda zato, ker ni hotel nobeden reči: »Ostanimo doma!« Jaz pa tudi nisem hotel! Obadi so se srdito vame zaganjali, jaz pa sem ravno tako jezno klatil po njih; marsikateri je zletel mrtev v travo. Mrcine! Ze čez dvajset minut nas je začelo škropiti. Pri prvi koči je naša gđ. učiteljica sedla na hlođ, da bi si preobula lakaste šoljčke. To mi je malo potolažilo mojo jezo; ne da bi ji ravno privoščil, pa vendar. Čakati nisem hotel. Trmasto sem rogovilil naprej po rožju. Za nami pa je votlo grmelo.

Z vedno daljšimi koraki smo jo pobirali proti Humu. Nevihla pa za nami! Težko smo sopli v breg! Nos je bil premalo; morali smo odpreti usta. K zadnjemu smo pa pihali že na vse luknjice. Tu pa — ravno sem zavil okolo ogla kumske šole — je udarila strela. Porekarjevega mačka je vrgel meter kvišku, jaz bi skoro telebnil ob zid, sosedu Praprotniku pa je strela ubila dve goveji živini in eno žrebico. Bogme, to je gola istina! Naše dame pa so kar na mestu odrevenele.

No, in potem smo zborovali!

I. Predsednik tov. Rajšp je najprej izlil svojo jezo nad vremenom, kakor je malo poprej ono nad njim svojo mokrotu. Sklepčnost smo si ustvarili takole: najprej smo odšteli vse člane, ki so na dopustu ali pa so bolni ali pa imajo zaprto šolo; potem smo polovičili. Za tem se spominja tov. predsednik pokojnega prestolonaslednika nadvojvode Franca Ferdinanda, ki mu stoječi poslušalci zakličejo trikratni »Slava!«

Podpredsednik tov. Porekar pozdravi društvo v imenu humskega učiteljsva, za kar se mu tovariš predsednik zahvali, kakor tudi za lepo dekoracijo.

Poročilo tajnika se preloži na prihodnje zborovanje.

II. Pri dopisih omeni tov. Najžar, da je tvrdka Petersič v Ptuj zložila Zahlungsliste v slovenskem jeziku. Dokler ne dobimo od šol, oblasti slovenskih, si jih moramo sami kupovati, kakor prej po botnice.

Zapisnik uradne konference — tudi glava — se bo odslej pisal slovensko, in le tisto, kar bo g. predsednik govoril nemško, se bo zapisalo v tem jeziku. O zapisnikarju za letošnje uradno konferenco se domeni na poti v Ptuj.

Natančnejše o dopisih se bo referiralo na prihodnjem zborovanju.

če pomaga vsakdo po svojih močeh — in če hitro pomaga.

Iz vojne setve naj vzcvete človekoljubje! To hočemo gojiti po geslu našega preljubega vladarja: Z združenimi močmi!

Od zvezinega vodstva Avstrijskega društva Rdečega križa.

Oklic.

V težkih časih, v skrbi za blagor vsolne domovine je ponudila družba sv. Cirila in Metoda vse svoje stavbe širom slovenske domovine uporabi v svrhu patriotičnih namenov.

»Družba sv. Cirila in Metoda« in društvo »Branibor« vabita najiskrenejše vse cenjene članice in člane, da se pridružijo patriotičnemu delu »Rdečega križa« in drugim podobnim domoljubnim akcijam.

Prepričani o Vaši požrtvovalnosti, cenjeni rojaki, ki ste jo do sedaj izkazovali narodnemu delu, uverjeni smo popolnoma, da stopi na delo v blagor domovine vsak, kdor je bil do sedaj naš somišljenik, naš prijatelj.

V Ljubljani, dne 3. avgusta 1914.

Za »Družbo sv. Cirila in Metoda«:

Andrej Senekovič l. r.

Za društvo »Branibor«:

Aleksander Hudovernik l. r.

Dostavek uredništva: Na ta oklic opozarjamo slovensko učiteljsko, trdno uverjeni, da se mu v najmnogobrojnejšem številu odzove.

IVAN KELC:

Poglavje o šolskem obisku.

Moji poizkusi povzdige šolskega obiska na šoli v Novi Štifti.

Znano nam je vsem žalostno dejstvo, da figurira naš okraj še vedno med istimi na Štajerskem, ki izkazujejo najvišje odstotke analfabetov. Gotovo je tudi, da mora vsakega, za blagor in vsestranski napredek naroda globoko sočutje imajočega, boleti v dno srca to neugodno, a — žal! — resnično dejstvo. Vsak tak si bo na vso moč prizadeval ob vsaki priliki, kolikor najhitreje in najbolj mogoče zacefiti to grdo rakrano na bednem telesu slovenskega naroda, posebno še našega okraja. Delal bo z vso požrtvovalnostjo in neuklonjeno vztrajnostjo na to, da prežene duševno temo od našega naroda ter ga dovede do vedno svetlejših luči — ne samo gnotne, nego še posebno do duševne samostalnosti. Zopet smo v tem oziru na to trudapolno delavnost poklicani mi učitelji, pionirji narodove prosvete. Hočemo pa doseči kaj dovoljnega, nam je treba poiskati najprej vzroke tej vsega obžalovanja vredne prikazni. Ko smo jih po natančnem, vsestranskem preiskovanju zasledili, bode naša dolžnost, da jih kolikor mogoče popolnoma iztrebimo, in sicer z veliko previdnostjo, nikoli in nikogar žaleč, a temeljito in ako res ni drugače mogoče, z vso odločnostjo in strogostjo, ali vedno le v zakonito določenih mejah. Samo ob sebi je umevno, da ne bo naobraženec s prostim ljudstvom nikoli postopal sirovo. S sirovostjo se še ni doseglo nikoli nič zadovoljivega in istinito popolnega, polovičarstvo in s silo uklonjen tilnik pa ne moreta nikoli dosežati in doseči pravih smotrov. Neuspešnem delovanju v šoli je največji vzrok nenaobrazenost in nevednost prostega ljudstva. Ker se samo ni učilo ničesar in hoče zaradi tega vedno vse delati po starem kopitu, mu nikakor ne gre v glavo, čemu je neki šola: za nič drugega ne, nego da mnogo stane, otroci tratiijo čas, se ne uče delati itd. Tako duševno zaostalo ljudstvo je treba ob vsaki priliki poučevati, kako potrebni so razni nauki — ne samo krščanski nauk — za vsakdanje življenje vsakemu človeku, tudi najnižjemu. Pripovedovati in dokazovati se mora na zgledih vsakdanjega življenja, kakšen siromak je, kdor ne zna nič čitati, pisati in vsaj za silo računati; za vsako malenkost se mora zatekati za pomoč k drugim, gubiti čas in denar ter nepoklicanec mnogokrat zaupati svoje lastne skrivnosti in intimne tajnosti. Srečnim se lahko šteje, kdor pri tem naleti na poštenjaka. Koliko zla mu lahko provzroči hudoben hinavec. S takim in enakim poučevanjem si učitelj pridobiva med ljudstvom, akoravno počasno, a vsaj vedno močnejša in sigurneja tla za ugodnejšo sodbo o šoli in njenih prekroistnih vrtilah. Dandanašnji lahko učitelju mnogo pripomorejo k temu tisti, ki služijo ali so služili pri vojakih, ki morajo s trehuhom za kruhom v oddaljene kraje, češ, koliko laglje in bolje žive oni, ki so se kaj naučili v šoli. Imam več takšnih, ki samo zaradi tega radi pošiljajo otroke v šolo, akoravno je njim samim nekada jako mrzela; izkušnja je tudi

dobra učiteljica ljudem, a mnogokrat pridejo prepozno do pravega spoznanja.

Prostemu ljudstvu ni popolnem zameriti, da mu še mrzi šola, da jo smatra za neko nepotrebno zlo in še ne pojmuje vzvišene naloge, ki jo mora šola dosežati s svojim poučevanjem in vzgajanjem mladine. Znano je namreč nam vsem, kako po mačehovski se je posebno med nami Slovenci postopalo glede ljudskih in tudi višjih šol. Zgodovina — za naš narod tožne preteklosti, nas uči, da so si vsi gotovi sloji z vso silo vedno prizadevali in si še prizadevali obdržati prosto ljudstvo v kolikor najbolj mogoče duševni temi, brez zavednosti in dolžnosti do samega sebe, da so ga tem lažje izkoriščali v svoje sebične namene lahkoživosti, udobnosti in razkošja. In akoravno pravijo, da smo pred Bogom vsi enaki, bi moralo po mnenju takšnih izkoriščevalcev in lahkoživcev ostati prosto ljudstvo hlapčevsko in po pasje vdano takšnim sebičnejšem. Proti takim slojem zlobnih izkoriščevalcev brezobzirno z vsemi zakonitimi sredstvi v neizprosen boj!

Kaj pomagajo vsi lepi zakoni bodisi z šletnim ali šletnim šolskim obiskovanjem, čemu je izvleček šolskih zakonov na zadnji strani šolskih naznanil, kako bi naj ugodno vplivala na prosto ljudstvo več ali manj občutna kaznovanja glede šolskih zamud, ako ljudstvo nima še nika kršnega pravega pojma o vzvišeni nalogi šole, po kateri se ima doseči vsestranski blagor vseh in vsakega?! In ko so se jele ustanavljati šole za prosto ljudstvo, se je našlo le preveč vplivnih moči, ki so ovirale naravni razvoj šolstva posebno med Slovenci, in sicer s tem, da so v šoli preveč potujčevali ter nalašč pošiljali med slovenski narod njegovega jezika nevedne učitelje, protežirali potujčevalce itd. Ni mogoče misliti, da bi se na takšnih šolah moglo doseči kaj za narodov napredek koristnega. S tožnim srcem sem večkrat poslušal, kako mi je pravil moj pokojni oče, da za njegovega ljudskošolskega pohajanja niso smeli celo v postem času med seboj govoriti otroci drugače nego nemški. In ker tudi takrat, kakor dandanes še ni manjkalo o v a d u h o v, je bil zasačenec po takratni navadi ostro kaznovan in vrhutega so mu obesili na prsi tablico z napisom »Esel« in ga postavili na sramotni oder pred vse razrede. Tožna nam majka! Niti pri Culukafrih se ne pripeti kaj enakega. — Ako še pomislimo, da takrat še ni bila urejena obveznost šolskega obiska ter da so mladino poučevali nezmerno in neomikani ljudje, časih kak korporal, črevljar, krojač itd., se ne moremo čuditi, da je naše ljudstvo tako zaostalo v naobrazbi za drugimi, v tem oziru mnogo srečnejšimi narodi. Ako se je ubogim Slovincem v tem oziru godilo slabo na oddaljenih krajih, nahajajočih se blizu večjih ali manjših prometnih sredin, kako se je šele godilo ljudem v goratih, zakotnih, skritih, skoraj od vseh pozabljenih krajih! Takšni so bili popolnoma prepuščeni samim sebi, in najslabše se je godilo zopet Slovincem. V naši deželi je prav dobro v tem oziru preskrbljeno še celo v bolj goratih in oddaljenih krajih Gornjega Štajerja, čemur je dokaz, da se nikjer med temi ne nahaja toliko analfabetov, kakor ravno med nami Slovenci. A ne zavidajmo Nemcem, nego storimo vsak po svoji moči svojo dolžnost in kmalu bodo naši prosti ljudje kot mnogo bolj nadarjeni prekosili nemške v vsakem oziru, in šola bo pridobila mnogo na ugledu, učiteljsvo na spoštovanju. V tem oziru nam bo še nelzerno mnogo storiti, posebno še za to, ker Slovenci nimajo nikogar, na katerega bi se mogli obrniti za pomoč v tem oziru, nego so prepuščeni samim sebi, morajo skrbeti sami iz sebe za višjo naobrazenost ljudstva in kar so dosegli v kulturnem oziru, so dosegli edino le s svojo lastno močjo, vztrajnostjo in požrtvovalnostjo, boreč se poleg tega le premnogokrat proti največjim oviram in zaprekam. Poleg vseh navedenih neugodnosti, ki so vzrok nizkemu stanju naobrazbe med našim ljudstvom, ne smemo vendar nikdar obupati glede dosege dovoljnega uspeha. Ravno mi učitelji-vzgojevalci narodove bodočnosti smo v prvi vrsti in najveljavnejši vrsti poklicani ne glede niti na levo niti na desno, da zaelimo vsaj sčasoma skelečorano, po krutih sebičnejših in izkoriščevalcih našemu ljudstvu zadano. Mi, ki smo izšli iz naroda in nam je usoda odločila živeti med narodom, imamo najsvetejšo dolžnost z vsemi močmi delovati za ta narod v prvi vrsti, da ga dvignemo iz moreče duševne teme do samostalnega mišljenja in delovanja ter kolikor najhitreje mogoče očistimo ga grde, črne pege — najštevilnejšega analfabetizma. Celimo rane, kjer so bratu zadane, to je vseh, to je vsakega naobrazenca najsvetejša dolžnost!

Po vsem navedenem in opiraje se na to, naj navedem, kako sem dovedel naše planinsko, od pamtiveka duševno zapuščeno, a sicer nadarjeno ljudstvo do ugodnih uspehov šolskega obiska. Prišedši l.

1886. na enorazredno šolo s poldnevni poukom v Novo Štifo, sem našel šolske razmere v žalostnem, skoraj obupnem stanju. Šolska soba temna, nizka, mokrotna, stanovanje pod streho, v poletju prevroč, pozimi premrzlo. Šola ni imela lastnega sveta, kamor bi mače položilo svojo tačico, nastanjena je bila v cerkvenikovi hiši. Šolski obisk je bil, da se Bogu usmili! Izmed 109—130 šolobveznih otrok je pohajalo v najugodnejšem času v šolo dopoldne in popoldne največ do 45. Izvedel sem, da je mnogo takšnih, ki se potepljejo, delajo medtem drugim škodo, spomladi jemljejo ptičke iz gnezd, jih trpinčijo, razdirajo gnezda in bogsigavedi kaj še. Ljudstvo je bilo celo poučeno, da tistim, ki so oddaljeni od šole pol ure, ni treba otrok pošiljati v šolo, kar se je od gotove strani trdilo še pred kratkim časom z namenom, da bi me ljudstvo čutilo, a se ni več posrečilo. — V takšnih razmerah odstranjevati analfabetizem je zelo težavno, a rekel sem si odločno, da mora iti. V dosego tega sem začel stopati vedno bolj v dotiko najprej z veljavnejšimi možmi, četudi v gostilnici. Jel sem z lepa poučevati in poudarjati slabe posledice, ki čakajo njihove otroke in njih same, ako ne bodo pošiljali otrok v šolo. Sami jih doma ne morejo poučevati zaradi pomanjkanja časa in k temu potrebne naobrazbe. Opozarjal sem jih, da imajo s tem, da ne pošiljajo otrok v šolo, najmanj dvojno, da, celo trojno škodo, ker morajo plačevati za šolske potrebščine, otroci se ničesar ne nauče, neumnost pa je najdražje zlo na svetu, a povrhu še znajo biti kaznovani. Opozorjal sem jih pri vsaki priliki, da je šolski zakon ravno tako potrjen od presvetlega cesarja in smo mu ravno tako dolžni pokorščine, kakor glede pobiranja davkov, nabiranja novincev za vojsko itd. Oporekalo se mi je, ako se bodo vsi učili, kdo bo delal, kmet mora delati, ako je učen, ne dela nič, gre po svetu itd., doma pa primanjkuje delavcev. Odgovarjal sem jim, da ravno takšni, ki dobi v šoli veselje do učenja, bo imel tudi poznejše veselje do dela, in kdor je učenjej, bo tudi spretnjej pri delu, znal bo dobro preračunati, kako se ga mora lotiti pravilno, da bo na lažji, a obenem sigurnej in povolnejši način dosegel povojen uspeh, sicer pa je vsak svoje sreče kovač. Ako je kdo res prisiljen — kar še tukaj hvala Bogu ravno ni — da mora s trehuhom za kruhom, bo naobraženeji tudi med tujimi ljudmi in v tujih razmerah izhajal v vsakem oziru lažje nego neomikanelec, in ga ne bo vsak neugoden slučaj spravil v nadlogo ali celo obup, vedel si bo pomagati tudi v še tako neugodnih neugodah. Ljudstvo se je začelo zanimati po takih pogovorih in dokazovanjih ter jelo vedno boljbolj pošiljati otroke v šolo. V šoli sem pa vedno gledal, da sem bil tudi kolikortoliko mož na svojem mestu. Poučeval sem intenzivno, zanimivo, prepričevalno in razumljivo, delal otrokom na vsakojak način veselje do učenja, jim delal veselje s prijaznim vedenjem do njih, pustil v odmorih porajati in jih sam navajal k temu. Otroci so dobivali vedno večje veselje do šole, se niso več potepali, ne delali škode in grozovitosti nad nedolžnimi živalcami, doma so kazali staršem in pripovedovali, kaj so se naučili v šoli, in tako je nastajala vez med učenci, starši in menoj vedno odkritosrenejša, prijaznejša, ljubeznivejša. Ugled je pridobivala šola, spoštovanje moja malenkost. Zanikrnežev je bilo vedno manj, a najbolj zanikrne in nepokorne šolskim zakonom, sem pustil kaznovati, in sicer neko leto v začetku svojega službovanja 45 strank. Te so zaradi tega izprevideli, da znam postati tudi odločen, ako ne gre drugače, in vdale so se. Kakor povsod, so bili tudi pri nas trmoglavci nezadovoljneži, ki niso hoteli uvideti dobrote, ki jo daje šola, in me celo mrzeli, da, črtili in se hudovali nad menoj. Oplašiti se jim nisem dal, nego sem gledal, da tudi te vsekakor dobim na svojo stran. Z otroki takšnih staršev sem bil še prijaznejši in dobrotljivejši, poučeval jih tem intenzivnejše ter vzgajal k lepemu, človekoljubnemu vedenju tem odločneje, in na ta način so postali ti otroci zlat most, po katerem se je priselila v srca staršev ljubezen in spoštovanje ne samo do šole, nego tudi do mene samega. Da si ljudstvo in po njem otroke še bolj navežem na šolo, nisem bil prestrogo glede zamud, kadar so starši otroke brez škode za njihovo zdravje potrebovali doma pri delu, samo naznaniti so mi morali to. Šel sem vedno tudi izven šolskega posla ljudem radevolje na roko in jim pomagal, kjer sem le znal in mogel. S takim in enakim ravnanjem sem si pridobil srca vseh domačinov in smelo rečem, da nimam med vsemi domačimi župljani niti enega nasprotnika in še manj sovražnika — v šolskih zadevah, akoravno sem s potprežljivostjo, vztrajnostjo in tudi požrtvovalnostjo dosegel, da je sedaj v Novi Štifi lepo, moderno šolsko poslopje, prirejeno za trirazrednico in dva vrta, kar je za ta sicer skrit, a krasen kraj velika pri-

dobitev. Črti me pa morebiti kateri zaradi političnega naziranja, za to se ne zmenim, v tem oziru je odprta vsakemu svobodna pot. — Samo — značajnost nad vse!

Špécialiteta med kavinimi pijačami je Kathreinerjeva Kneippova sladna kava.

Kathreinerjeva se napravi iz najboljšega steda in ima aprilo tega veliko reditno moč ob popolni narodnosti. S slavnim Kathreinerjevim načinom dobi Kathreinerjeva okus in vonjavo prave kave.

Pristna se dobiva povsod v zaprtih izvirnih zavojih s sliko župnika Kneippa.

Iz naše organizacije. Štajersko.

Zborovanje na Humu dne 16. julija t. l. Ormoškega učiteljskega društva.

»Ti, kaj pa pomeni ogenj? Meni se je vso noč o ognju sanjalo!« vprašam, v postelji ležeč, svojo soprogo, ki me je z ropotanjem kavnihi skodelic zbudila. »Če si videl samo ogenj,« pravi moja Pitija, »pomeni to veselje, če pa si videl samo dim, pa pomeni to nesrečo ali žalost.« »Pravzaprav nisem videl ne ognja ne dima, ampak samo ognjeni sij ali žar na nebu.« — »Tega pa ne vem!« — »Pa jaz vem!« Danes ne bo na Humu nič, ne veselja, ne žalosti, ne zborovanja, ampak slabo vreme! To svojo modrost sem čital prejšnji dan na vremeniku, ki je rapidno padal. »Bedak je vsak, ki gre danes z doma!« sem rekel, ko sem se ozrl proti Pohorju, Kozjaku, Donatiju in proti njegovi pajdašici Ivančici; vse je bilo v megli. Postal sem slabe volje, menda zato, ker ni hotel nobeden reči: »Ostanimo doma!« Jaz pa tudi nisem hotel! Obadi so se srdito vame zaganjali, jaz pa sem ravno tako jezno klatil po njih; marsikateri je zletel mrtev v travo. Mrcine! Ze čez dvajset minut nas je začelo škropiti. Pri prvi koči je naša gđ. učiteljica sedla na hlod, da bi si preobula lakaste šoljčke. To mi je malo potolažilo mojo jezo; ne da bi ji ravno privoščil, pa vendar. Čakati nisem hotel. Trmasto sem rogovilil naprej po rožju. Za nami pa je volto grmelo.

Z vedno daljšimi koraki smo jo pobirali proti Humu. Nevihla pa za nami! Težko smo sopli v breg! Nos je bil premalo; morali smo odpreti usta. K zadnjemu smo pa pihali že na vse luknjice. Tu pa — ravno sem zavil okolo ogla kumske šole — je udarila strela. Porekarjevega mačka je vrgel meter kvišku, jaz bi skoro telebnil ob zid, sosedu Praprotniku pa je strela ubila dve goveji živini in eno žrebico. Bogme, to je gola istina! Naše dame pa so kar na mestu odrevenuele.

No, in potem smo zborovali!

I. Predsednik tov. Rajšp je najprej izlil svojo jezo nad vremenom, kakor je malo poprej ono nad njim svojo mokrotu. Sklepčnost smo si ustvarili takole: najprej smo odšteli vse člane, ki so na dopustu ali pa so bolni ali pa imajo zaprto šolo; potem smo polovičili. Za tem se spominja tov. predsednik pokojnega prestolonaslednika nadvojvode Franca Ferdinanda, ki mu stoječi poslušalci zakličejo trikratni »Slava!«

Podpredsednik tov. Porekar pozdravi društvo v imenu humskega učiteljsva, za kar se mu tovariš predsednik zahvali, kakor tudi za lepo dekoracijo.

Poročilo tajnika se preloži na prihodnje zborovanje.

II. Pri dopisih omeni tov. Najžar, da je tvrdka Petersič v Ptuj zložila Zahlungsliste v slovenskem jeziku. Dokler ne dobimo od šol, oblasti slovenskih, si jih moramo sami kupovati, kakor prej po botnice.

Zapisnik uradne konference — tudi glava — se bo odslej pisal slovensko, in le tisto, kar bo g. predsednik govoril nemško, se bo zapisalo v tem jeziku. O zapisnikarju za letošnje uradno konferenco se domeni na poti v Ptuj.

Natančnejše o dopisih se bo referiralo na prihodnjem zborovanju.

če pomaga vsakdo po svojih močeh — in če hitro pomaga.

Iz vojne setve naj vzcvete človekoljubje! To hočemo gojiti po geslu našega preljubega vladarja: Z združenimi močmi!

Od zvezinega vodstva Avstrijskega društva Rdečega križa.

Oklic.

V težkih časih, v skrbi za blagor vse solne domovine je ponudila družba sv. Cirila in Metoda vse svoje stavbe širom slovenske domovine uporabi v svrhu patriotskih namenov.

»Družba sv. Cirila in Metoda« in društvo »Branibor« vabita najiskrenejše vse cenjene članice in člane, da se pridružijo patriotskemu delu »Rdečega križa« in drugim podobnim domoljubnim akcijam.

Prepričani o Vaši požrtvovalnosti, cenjeni rojaki, ki ste jo do sedaj izkazovali narodnemu delu, uverjeni smo popolnoma, da stopi na delo v blagor domovine vsak, kdor je bil do sedaj naš somišljenik, naš prijatelj.

V Ljubljani, dne 3. avgusta 1914.

Za »Družbo sv. Cirila in Metoda«:

Andrej Senekovič l. r.

Za društvo »Branibor«:

Aleksander Hudovernik l. r.

Dostavek uredništva: Na ta oklic opozarjamo slovensko učitelstvo, trdno uverjeni, da se mu v najmnogobrojnejšem številu odzove.

IVAN KELC:

Poglavje o šolskem obisku.

Moji poizkusi povzdige šolskega obiska na šoli v Novi Štifti.

Znano nam je vsem žalostno dejstvo, da figurira naš okraj še vedno med istimi na Štajerskem, ki izkazujejo najvišje odstotke analfabetov. Gotovo je tudi, da mora vsakega, za blagor in vsestranski napredek naroda globoko sočutje imajočega, boleti v dno srca to neugodno, a — žal! — resnično dejstvo. Vsak tak si bo na vso moč prizadeval ob vsaki priliki, kolikor najhitreje in najbolj mogoče zacetiti to grdo rakrano na bednem telesu slovenskega naroda, posebno še našega okraja. Delal bo z vso požrtvovalnostjo in neuklonjeno vztrajnostjo na to, da prežene duševno temo od našega naroda ter ga dovede do vedno svetlejših luči — ne samo gnotne, nego še posebno do duševne samostalnosti. Zopet smo v tem oziru na to trudapolno delavnost poklicani mi učitelji, pionirji narodove prosvete. Hočemo pa doseči kaj dovoljnega, nam je treba poiskati najprej vzroke tej, vsega obžalovanja vredne prikazni. Ko smo jih po natančnem, vsestranskem preiskovanju zasledili, bode naša dolžnost, da jih kolikor mogoče popolnoma iztrebimo, in sicer z veliko previdnostjo, nikoli in nikogar žaleč, a temeljito in ako res ni drugače mogoče, z vso odločnostjo in strogostjo, ali vedno le v zakonito določenih mejah. Samo ob sebi je umevno, da ne bo naobraženec s prostim ljudstvom nikoli postopal sirovo. S sirovostjo se še ni doseglo nikoli nič zadovoljivega in istinito popolnega, polovičarstvo in s silo uklonjen tilnik pa ne moreta nikoli dosežati in doseči pravih smotrov. Neuspešnem delovanju v šoli je največji vzrok nenaobrazenost in nevednost prostega ljudstva. Ker se samo ni učilo ničesar in hoče zaradi tega vedno vse delati po starem kopitu, mu nikakor ne gre v glavo, čemu je neki šola: za nič drugega ne, nego da mnogo stane, otroci tratiijo čas, se ne uče delati itd. Tako duševno zaostalo ljudstvo je treba ob vsaki priliki poučevati, kako potrebni so razni nauki — ne samo krščanski nauk — za vsakdanje življenje vsakemu človeku, tudi najnižjemu. Pripovedovati in dokazovati se mora na zgledih vsakdanjega življenja, kakšen siromak je, kdor ne zna nič čitati, pisati in vsaj za silo računati; za vsako malenkost se mora zatekati za pomoč k drugim, gubiti čas in denar ter nepoklicanec mnogokrat zaupati svoje lastne skrivnosti in intimne tajnosti. Srečnim se lahko šteje, kdor pri tem naleti na poštenjaka. Koliko zla mu lahko provzroči hudoben hinavec. S takim in enakim poučevanjem si učitelj pridobiva med ljudstvom, akoravno počasno, a vsaj vedno močnejša in sigurnejša tla za ugodnejšo sodbo o šoli in njenih prekroistnih vrtilah. Dandanašnji lahko učitelju mnogo pripomorejo k temu tisti, ki služijo ali so služili pri vojakih, ki morajo s trebuhom za kruhom v oddaljene kraje, češ, koliko laglje in bolje žive oni, ki so se kaj naučili v šoli. Imam več takšnih, ki samo zaradi tega radi pošiljajo otroke v šolo, akoravno je njim samim nekaj jako mrzela; izkušnja je tudi

dobra učiteljica ljudem, a mnogokrat pridejo prepozno do pravega spoznanja.

Prostemu ljudstvu ni popolnem zameriti, da mu še mrzi šola, da jo smatra za neko nepotrebno zlo in še ne pojmuje vzvišene naloge, ki jo mora šola dosežati s svojim poučevanjem in vzgajanjem mladine. Znano je namreč nam vsem, kako po mačehovski se je posebno med nami Slovenci postopalo glede ljudskih in tudi višjih šol. Zgodovina — za naš narod tožne preteklosti, nas uči, da so si vsi gotovi sloji z vso silo vedno prizadevali in si še prizadevajo obdržati prosto ljudstvo v kolikor najbolj mogoče duševni temi, brez zavednosti in dolžnosti do samega sebe, da so ga tem lažje izkoriščali v svoje sebične namene lahkoživosti, udobnosti in razkošja. In akoravno pravijo, da smo pred Bogom vsi enaki, bi moralo po mnenju takšnih izkoriščevalcev in lahkoživcev ostati prosto ljudstvo hlapčevsko in po pasje vdano takšnim sebičnejšem. Proti takim slojem zlobnih izkoriščevalcev brezobzirno z vsemi zakonitimi sredstvi v neizprosen boj!

Kaj pomagajo vsi lepi zakoni bodisi z šletnim ali šletnim šolskim obiskovanjem, čemu je izvleček šolskih zakonov na zadnji strani šolskih naznanil, kako bi naj ugodno vplivala na prosto ljudstvo več ali manj občutna kaznovanja glede šolskih zamud, ako ljudstvo nima še nikaršnega pravega pojma o vzvišeni nalogi šole, po kateri se ima doseči vsestranski blagor vseh in vsakega?! In ko so se jele ustanavljati šole za prosto ljudstvo, se je našlo le preveč vplivnih moči, ki so ovirale naravni razvoj šolstva posebno med Slovenci, in sicer s tem, da so v šoli preveč potujčevali ter nalašč pošiljali med slovenski narod njegovega jezika nevedne učitelje, protežirali potujčevalce itd. Ni mogoče misliti, da bi se na takšnih šolah moglo doseči kaj za narodov napredek koristnega. S tožnim srcem sem večkrat poslušal, kako mi je pravil moj pokojni oče, da za njegovega ljudskošolskega pohajanja niso smeli celo v postem času med seboj govoriti otroci drugače nego nemški. In ker tudi takrat, kakor dandanes še ni manjkalo o v a d u h o v, je bil zasačenec po takratni navadi ostro kaznovan in vrhutega so mu obesili na prsi tablico z napisom »Esel« in ga postavili na sramotni oder pred vse razrede. Tožna nam majka! Niti pri Culukafrih se ne pripeti kaj enakega. — Ako še pomislimo, da takrat še ni bila urejena obveznost šolskega obiska ter da so mladino poučevali nezmerno in neomikani ljudje, časih kak korporal, črevljari, krojači itd., se ne moremo čuditi, da je naše ljudstvo tako zaostalo v naobrazbi za drugimi, v tem oziru mnogo srečnejšimi narodi. Ako se je ubogim Slovincem v tem oziru godilo slabo na oddaljenih krajih, nahajajočih se blizu večjih ali manjših prometnih središč, kajko se je šele godilo ljudem v goratih, zakotnih, skritih, skoraj od vseh pozabljenih krajih! Takšni so bili popolnoma prepušteni samim sebi, in najslabše se je godilo zopet Slovincem. V naši deželi je prav dobro v tem oziru preskrbljeno še celo v bolj goratih in oddaljenih krajih Gornjega Štajerja, čemur je dokaz, da se nikjer med temi ne nahaja toliko analfabetov, kakor ravno med nami Slovenci. A ne zavidajmo Nemcem, nego storimo vsak po svoji moči svojo dolžnost in kmalu bodo naši prosti ljudje kot mnogo bolj nadarjeni prekosili nemške v vsakem oziru, in šola bo pridobila mnogo na ugledu, učitelstvo na spoštovanju. V tem oziru nam bo še nelzerno mnogo storiti, posebno še za to, ker Slovenci nimajo nikogar, na katerega bi se mogli obrniti za pomoč v tem oziru, nego so prepušteni samim sebi, morajo skrbeti sami iz sebe za višjo naobrazenost ljudstva in kar so dosegli v kulturnem oziru, so dosegli edino le s svojo lastno močjo, vztrajnostjo in požrtvovalnostjo, boreč se poleg tega le premnogokrat proti največjim oviram in zaprekam. Poleg vseh navedenih neugodnosti, ki so vzrok nizkemu stanju naobrazbe med našim ljudstvom, ne smemo vendar nikdar obupati glede dosege dovoljnega uspeha. Ravno mi učitelji-vzgojevalci narodove bodočnosti smo v prvi vrsti in najveljavnejši vrsti poklicani ne glede niti na levo niti na desno, da zaelimo vsaj sčasoma skelečorano, po krutih sebičnejših in izkoriščevalcih našemu ljudstvu zadano. Mi, ki smo izšli iz naroda in nam je usoda odločila živeti med narodom, imamo najsvetejšo dolžnost z vsemi močmi delovati za ta narod v prvi vrsti, da ga dvignemo iz moreče duševne teme do samostalnega mišljenja in delovanja ter kolikor najhitreje mogoče očistimo ga grde, črne pege — najštevilnejšega analfabetizma. Celimo rane, kjer so bratu zadane, to je vseh, to je vsakega naobrazenca najsvetejša dolžnost!

Po vsem navedenem in opiraje se na to, naj navedem, kako sem dovedel naše planinsko, od pamtiveka duševno zapuščeno, a sicer nadarjeno ljudstvo do ugodnih uspehov šolskega obiska. Prišedši l.

1886. na enorazredno šolo s poldnevni poukom v Novo Štifo, sem našel šolske razmere v žalostnem, skoraj obupnem stanju. Šolska soba temna, nizka, mokrotna, stanovanje pod streho, v poletju prevročje, pozimi premrzlo. Šola ni imela lastnega sveta, kamor bi mače položilo svojo tačico, nastanjena je bila v cerkvenikovi hiši. Šolski obisk je bil, da se Bogu usmili! Izmed 109—130 šolobveznih otrok je pohajalo v najugodnejšem času v šolo dopoldne in popoldne največ do 45. Izvedel sem, da je mnogo takšnih, ki se potepljejo, delajo medtem drugim škodo, spomladi jemljejo ptičke iz gnezd, jih trpinčijo, razdirajo gnezda in bogsigavedi kaj še. Ljudstvo je bilo celo poučeno, da tistim, ki so oddaljeni od šole pol ure, ni treba otrok pošiljati v šolo, kar se je od gotove strani trdilo še pred kratkim časom z namenom, da bi me ljudstvo čutilo, a se ni več posrečilo. — V takšnih razmerah odstranjevati analfabetizem je zelo težavno, a rekel sem si odločno, da mora iti. V dosego tega sem začel stopati vedno bolj v dotiko najprej z veljavnejšimi možmi, četudi v gostilnici. Jel sem z lepa poučevati in poudarjati slabe posledice, ki čakajo njihove otroke in njih same, ako ne bodo pošiljali otrok v šolo. Sami jih doma ne morejo poučevati zaradi pomanjkanja časa in k temu potrebne naobrazbe. Opozarjal sem jih, da imajo s tem, da ne pošiljajo otrok v šolo, najmanj dvojno, da, celo trojno škodo, ker morajo plačevati za šolske potrebščine, otroci se ničesar ne nauče, neumnost pa je najdražje zlo na svetu, a povrhu še znajo biti kaznovani. Opozorjal sem jih pri vsaki priliki, da je šolski zakon ravno tako potrjen od presvetlega cesarja in smo mu ravno tako dolžni pokorščine, kakor glede pobiranja davkov, nabiranja novincev za vojsko itd. Oporekalo se mi je, ako se bodo vsi učili, kdo bo delal, kmet mora delati, ako je učen, ne dela nič, gre po svetu itd., doma pa primanjkuje delavcev. Odgovarjal sem jim, da ravno takšni, ki dobi v šoli veselje do učenja, bo imel tudi poznejše veselje do dela, in kdor je učenjej, bo tudi spretnjej pri delu, znal bo dobro preračunati, kako se ga mora lotiti pravilno, da bo na lažji, a obenem sigurnej in povolnejši način dosegel povoljen uspeh, sicer pa je vsak svoje sreče kovač. Ako je kdo res prisiljen — kar še tukaj hvala Bogu ravno ni — da mora s trebuhom za kruhom, bo naobraženeji tudi med tujimi ljudmi in v tujih razmerah izhajal v vsakem oziru lažje nego neomikanelec, in ga ne bo vsak neugoden slučaj spravil v nadlogo ali celo obup, vedel si bo pomagati tudi v še tako neugodnih neugodah. Ljudstvo se je začelo zanimati po takih pogovorih in dokazovanjih ter jelo vedno bolj in bolj pošiljati otroke v šolo. V šoli sem pa vedno gledal, da sem bil tudi kolikortoliko mož na svojem mestu. Poučeval sem intenzivno, zanimivo, prepričevalno in razumljivo, delal otrokom na vsakojak način veselje do učenja, jim delal veselje s prijaznim vedenjem do njih, pustil v odmorih porajati in jih sam navajal k temu. Otroci so dobivali vedno večje veselje do šole, se niso več potepali, ne delali škode in grozovitosti nad nedolžnimi živalcami, doma so kazali staršem in pripovedovali, kaj so se naučili v šoli, in tako je nastajala vez med učenci, starši in menoj vedno odkritosrejša, prijaznejša, ljubeznivejša. Ugled je pridobivala šola, spoštovanje moja malenkost. Zanikrnežev je bilo vedno manj, a najbolj zanikrne in nepokorne šolskim zakonom, sem pustil kaznovati, in sicer neko leto v začetku svojega službovanja 45 strank. Te so zaradi tega izprevideli, da znam postati tudi odločen, ako ne gre drugače, in vdalo so se. Kakor povsod, so bili tudi pri nas trmoglavci nezadovoljneži, ki niso hoteli uvideti dobrote, ki jo daje šola, in me celo mrzeli, da, črtili in se hudovali nad menoj. Oplašiti se jim nisem dal, nego sem gledal, da tudi te vsekakor dobim na svojo stran. Z otroki takšnih staršev sem bil še prijaznejši in dobrotljivejši, poučeval jih tem intenzivnejše ter vzgajal k lepemu, človekoljubnemu vedenju tem odločneje, in na ta način so postali ti otroci zlat most, po katerem se je priselila v srca staršev ljubezen in spoštovanje ne samo do šole, nego tudi do mene samega. Da si ljudstvo in po njem otroke še bolj navežem na šolo, nisem bil prestrogo glede zamud, kadar so starši otroke brez škode za njihovo zdravje potrebovali doma pri delu, samo naznaniti so mi morali to. Šel sem vedno tudi izven šolskega posla ljudem radevolje na roko in jim pomagal, kjer sem le znal in mogel. S takim in enakim ravnanjem sem si pridobil srca vseh domačinov in smelo rečem, da nimam med vsemi domačimi župljani niti enega nasprotnika in še manj sovražnika — v šolskih zadevah, akoravno sem s potprežljivostjo, vztrajnostjo in tudi požrtvovalnostjo dosegel, da je sedaj v Novi Štifi lepo, moderno šolsko poslopje, prirejeno za trirazrednico in dva vrta, kar je za ta sicer skrit, a krasen kraj velika pri-

dobitev. Črti me pa morebiti kateri zaradi političnega naziranja, za to se ne zmenim, v tem oziru je odprta vsakemu svobodna pot. — Samo — značajnost nad vse!

Spezialitet med kavinimi pijačami je Kathreinerjeva Kneippova sladna kava.

Kathreinerjeva se napravi iz najboljšega steda in ima aprilo tega veliko reditno moč ob popolni narodnosti. S slavnim Kathreinerjevim načinom dobi Kathreinerjeva okus in vonjavo prave kave.

Pristna se dobiva povsod v zaprtih izvirnih zavojih s sliko župnika Kneippa.

Iz naše organizacije. Štajersko.

Zborovanje na Humu dne 16. julija t. l. Ormoškega učiteljskega društva.

»Ti, kaj pa pomeni ogenj? Meni se je vso noč o ognju sanjalo!« vprašam, v postelji ležeč, svojo soprogo, ki me je z ropotanjem kavnihi skodelic zbudila. »Če si videl samo ogenj,« pravi moja Pitija, »pomeni to veselje, če pa si videl samo dim, pa pomeni to nesrečo ali žalost.« »Pravzaprav nisem videl ne ognja ne dima, ampak samo ognjeni sij ali žar na nebu.« — »Tega pa ne vem!« — »Pa jaz vem! Danes ne bo na Humu nič, ne veselja, ne žalosti, ne zborovanja, ampak slabo vreme!« To svojo modrost sem čital prejšnji dan na vremeniku, ki je rapidno padal. »Bedak je vsak, ki gre danes z doma!« sem rekel, ko sem se ozrl proti Pohorju, Kozjaku, Donatiju in proti njegovi pajdašici Ivančici; vse je bilo v megli. Postal sem slabe volje, menda zato, ker ni hotel nobeden reči: »Ostanimo doma!« Jaz pa tudi nisem hotel! Obadi so se srdito vame zaganjali, jaz pa sem ravno tako jezno klatil po njih; marsikateri je zletel mrtev v travo. Mrcine! Ze čez dvajset minut nas je začelo škropiti. Pri prvi koči je naša gđ. učiteljica sedla na hloď, da bi si preobula lakaste šoljčke. To mi je malo potolažilo mojo jezo; ne da bi ji ravno privoščil, pa vendar. Čakati nisem hotel. Trmasto sem rogovilil naprej po rožju. Za nami pa je volto grmelo.

Z vedno daljšimi koraki smo jo pobirali proti Humu. Nevihla pa za nami! Težko smo sopli v breg! Nos je bil premalo; morali smo odpreti usta. K zadnjemu smo pa pihali že na vse luknjice. Tu pa — ravno sem zavil okolo ogla kumske šole — je udarila strela. Porekarjevega mačka je vrgel meter kvišku, jaz bi skoro telebnil ob zid, sosedu Praprotniku pa je strela ubila dve goveji živini in eno žrebico. Bogme, to je gola istina! Naše dame pa so kar na mestu odrevenuele.

No, in potem smo zborovali!

I. Predsednik tov. Rajšp je najprej izlil svojo jezo nad vremenom, kakor je malo poprej ono nad njim svojo mokrotu. Sklepčnost smo si ustvarili takole: najprej smo odšteli vse člane, ki so na dopustu ali pa so bolni ali pa imajo zaprto šolo; potem smo polovičili. Za tem se spominja tov. predsednik pokojnega prestolonaslednika nadvojvode Franca Ferdinanda, ki mu stoječi poslušalci zakličejo trikratni »Slava!«

Podpredsednik tov. Porekar pozdravi društvo v imenu humskega učitelstva, za kar se mu tovariš predsednik zahvali, kakor tudi za lepo dekoracijo.

Poročilo tajnika se preloži na prihodnje zborovanje.

II. Pri dopisih omeni tov. Najžar, da je tvrdka Petersič v Ptuj založila Zahlungsliste v slovenskem jeziku. Dokler ne dobimo od šol oblasti slovenskih, si jih moramo sami kupovati, kakor prej po botnice.

Zapisnik uradne konference — tudi glava — se bo odslej pisal slovensko, in le tisto, kar bo g. predsednik govoril nemško, se bo zapisalo v tem jeziku. O zapisni karju za letošnje uradno konferenco se domeni na poti v Ptuj.

Natančnejše o dopisih se bo referiralo na prihodnjem zborovanju.

III. Tov. predsednik pojasnjuje vsestransko osnutek za regulacijo učiteljskih plač. Zborovalci se mu presrečno zahvalijo za temeljito in jasno podajanje.

IV. Tov. Zolner pravi, da bo on kot referent na uradni konferenci opozarjal na vrline in hibe Widrove in Krulčeve. Začetnica, a konferenca sama se naj na podlagi tega odloči za eno izmed obeh.

V. Delegatom Zaveze se izvoli tov. Najzar, namestnikom pa tov. Rosina. Delegatu se plača voznina in osem kron dnevno.

VI. Slučajnosti odpadejo. Sklep zborovanja ob sedmi uri zvečer.

Komaj smo bili zunaj šole in nas je zagledala nebeška artilerija, že je iznova začela paliti svoje topove ter streljati iz oblaka v oblak, da je bučalo po nebeskem svodu. Mi smo bili te slave malo veseli, zakaj: dve uri hoda, je sama voda... Tov. predsednik se je pogumno bojeval z vetrom za svoj havelok. Mi za njim! Svest si svoje dolžnosti, je hitro spustil par gučev na nas hrabre, pogumne in nepogubljene, sem si mislil jaz, zakaj vedno huje se je bliskalo in je treskalo.

Koj za njim se je vzdignil tajnik tov. Rosina, ki se je spominjal s solzami v očeh — kakor nam je sam zatrjeval — da je letos minilo dvajset let, odkar hodi na Hum k tov. Porekarju po njegove očetovsko-tovariške nauke, in na njegove slastne in neprecenljive kolone. »Pa na lov sva tudi hodila,« mu je hitel zatrjevati tov. Porekar z drhtečim glasom v svoji zahvali, »in da ne boš živel sam, naj živi še tvoja...« Bilo je divno! — V tem pa je tov. Rajšp odšel in z njim drugi; šli so v svojo lastno pogubo, kakor mi je pozneje pisal tov. predsednik, zakaj pogubljeni so bili notri do kože. Lilo pa je, lilo in lilo, da so se napolnili vsi jarki in klanci, in je voda odmah preplavila ceste in travnike. Kaj čuda, če se je napolnila do vrha tudi moja čaša bridkosti, ki sem jo moral danes izprazniti do dna ter na Humu — prenočiti...

Gen. rep.

Književnost.

Zvonček. Vsebinska 8. številke: 1. Fr. Rojec: Visoki gost. Mladinska dvodejanka. (Dalje.) 2. Tone Rakovčan: Niko — junak. 3. † Vojvodinja Zofija Hohenberška, soproga prestolonaslednika. Podoba. 4. † Nadvojvoda Franc Ferdinand, prestolonaslednik. Podoba. 5. Jakob Dimnik: Prestolonaslednik Franc Ferdinand in njegova soproga vojvodinja Zofija Hohenberška. 6. Rodovina nadvojvode Franc Ferdinanda. Podoba. 7. Ivo Trošt: Palčki in žalost. Pravljica. 8. Nadvojvodinja Cita, soproga sedanjega prestolonaslednika. Podoba. 9. Nadvojvoda Karel Franc Jožef, sedanjí prestolonaslednik. Podoba. 10. Tinče Ravljen: Kazen. Pesem. 11. Tinče Ravljen: Poljanam. Pesem. 12. Davorinov: Limbar. 13. Cvetko Gorjančev: Pesem o svetu.

Nova knjiga. Kmalu po šolskih počitnicah izide nova knjiga pod naslovom: »Slovenski metuljar«. Navodilo, kako je loviti, rediti, razpenjati metulje in kako urejevati zbirko. Z morfobiološkim opisom metulja v vseh preobrazbah. S 15 slikami. Avtor tej knjigi je znani lepidopterolog Julij Bučar, c. kr. deželno-sodni svetnik v Rudolfovem. Slike je risal njegov sin Danilo po naravi. Knjiga bo obsegala sedem poglavij, in sicer I. poglavje: Lov na metulje: 1. Lov na dnevne. 2. Lov na ponočnjake. a) Lov na luč. b) Lov na vado. c) Lov podnevi. II. poglavje: Metuljereja. 1. Jajce, 2. gosena, 3. buba. III. poglavje: Mehčanje metuljev. IV. poglavje: Razpenjanje metuljev. V. poglavje: Izboljševanje pokvarjenih metuljev. VI. poglavje: Urejevanje zbirke. VII. poglavje: Promet z metulji. Jako obsežen uvod podaja natančen opis metulja v morfobiološkem oziru, kakršnega Slovenci do danes še nimamo. Knjiga je namenjena v prvi vrsti učeči se mladini, potem pa vsakemu prijatelju prirode. Dandanes nadvladuje prirodnoznanstvo vsako drugo vedo in se lahko trdi, da je knjiga prava potreba časa. Knjigo je v rokopisu odobril slavni c. kr. deželni šolski svet in jo bo tudi priporočal vsem vodstvom kranjskih srednjih in ljudskih šol za uporabo, odnosno nabavo od strani učencev. Strokovnjaško mnenje je za knjigo jako laskavo. Že danes opozarjamo vse ljubitelje prirode na to knjigo in jo priporočamo prav toplo. Knjiga bo obsegala približno šest tiskovnih pol v mali osmerki in bo stala okrog dveh kron. Natančnejše podatke, osobito glede cene, priobčimo v kratkem.

Kranjske vesti.

Kmetijska gospodarska šola c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani. V prvi polovici meseca oktobra se otvori

šestnajsti tečaj gospodinske šole. Gojenke morajo stanovati v zavodu, ki je pod vodstvom sester iz reda sv. Franciška. — Zavod je v posebnem posloju poleg Marjanišča na Spodnjih Poljanah v Ljubljani. — Prošnje za sprejem, ki jim je priložiti šolsko in zdravniško izpričevalo ter obvezno pismo staršev, oziroma varuha, naj se pošljejo do 10. septembra t. l. glavnemu odboru ces. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani. V prvi vrsti se v gospodinsko šolo sprejemajo deklice, ki imajo domovinsko pravico na Kranjskem; če bo pa v šoli prostora, se bodo sprejemale tudi prosilke iz drugih dežel. Prošnje za sprejem bodo rešene med 20. in 25. septembrom.

—r— Iz ljudskošolske službe. C. kr. deželni šolski svet kranjski je prestavil učiteljico v Zireh Alojzijo Baebler-Delakovo na njeno lastno prošnjo v Ledine in učiteljico v Kalu Pavlo Vilharjevo na enorazrednico v Hruševju. Nadalje je bil imenovan za nadučitelja na dvorazrednici v Mayčicah Alojzij Sežun, učitelj na ljudski šoli v Logatcu Franc Čuk pa za šolskega voditelja na enorazrednici v Zalem logu. — C. kr. okr. šolski svet v Krškem je imenoval absolviranega učiteljskega Alozija Skrinjarja za provizoričnega učitelja na ljudski šoli v St. Jerneju in absolviranega učiteljskega Karla Vaniča za provizoričnega učitelja na ljudski šoli na Raki. — C. kr. dež. šolski svet je razširil štirirazrednico v Starem trgu pri Ložu v šestrazrednico ter zistemiziral dve novi učni mesti.

—r— Iz ljudskošolske službe. Deželni šolski svet kranjski je reaktiviral začasno vpokojeno Marto Andoljško ter jo dodelil dekliški ljudski šoli v Spodnji Šiški. Nadučitelj Dominik Bric je bil prestavljen kot nadučitelj na Dobrovo, prestavil je Jožefa Goriška od Sv. Križa na enorazrednico v Zapotoku, učiteljico Hedvigo Schwickertovo iz Tržiča k Sv. Ani pri Tržiču, učiteljico Marijo Boštjančičevo iz St. Vida pri Vipavi v Goče. Nadalje je bil imenovan šolski sluga na c. kr. učiteljsku v Kremsu Ivan Vučič za šolsko slugo na c. kr. I. državnem gimnaziju v Ljubljani.

—r— Društvo »Mladika« je dalo na razpolago svoje poslopje z vso upravo v namene vojaške bolnišnice, dasi se poslopje ni nahajalo med tistimi, ki so bila v to namenjena. Splošna sodba vojaških zdravnikov je, da bo v »Mladiki« najlepša vojaška bolnišnica v Ljubljani.

Štajerske vesti.

—š— Umrl je v Zagrebu vpokojeni realni profesor in ravnatelj tesnopisnega urada J. Magdič. Bil je doma pri Sv. Križu na Murskem polju. N. p. v m.

—š— Štajerski deželni šolski svet je odredil za 1. avgust sklep šolskega leta na vseh onih šolah, na katerih še niso nastopile velike počitnice. S tem je prebivalstvu v sedanjih časih prav jako ustrezno.

—š— Razpisano je mesto učiteljice na ljudski šoli v Šmartnem pri Slovenjgradcu (štirirazrednica, II. plačilni razred.)

Goriške vesti.

—g— Učiteljske vest. Na seji c. kr. okr. šolskega sveta dne 16. pr. m. so bila sklenjena naslednja definitivna nameščenja: Vladimir Koršič, doslej na Š. Domu v Gorici, je imenovan za učitelja na Banjšicah; Josip Bric v Rihenbergu za Dornberg; Mirko Perko za Dol pri Opatjem selu; Ivan Stepančič v Lokvah za Gabrijel pri Rubijah; Franc Pavletič Podsabotinov za St. Ferjan; Leop. Palj za Sv. Križ; Ciril Kofol v Čepovani za Lokovec; Alojzij Urbančič na Vogerskem za Miren; Josip Berce za Osek; Viktor Zgonik v Štomazu za Skrilje; Viljem Tomažič za Srednje Kambreško; Vinko Bandel na Vrh nad Kanalom za Šmartno; Anton Arigler v Kojskem za Vrh nad Rubijami; Avgust Brezavšček v Lokvah za Kal; Zofija Dročeva za Banjšice, Marija Königova za Črniče; Roza Siglova za Kojsko; Jožefa Kunthova za Osek; Alojzija Podbersčková za Ozeljan; Ernesta Blažica v Rihenbergu za Sovodnje; Eliza Ličnova v Ajdovščini za Šmarje.

—g— Sankcioniran zakon za Goriško. Dunaj, 30. (Wiener Zeitung). Cesar je podelil najvišjo sankcijo zakonskemu načrtu, sklenjenemu v deželnem zboru goriško-gradiščanskem in tičočemu se uravnave pravnega razmerja učnega osebja meščanskih in javnih ljudskih šol, kakor tudi glede pokritja potrebščin šolskega zaklada.

—g— Kap je zadela v sredo vpok. nadučitelja tov. Antona Klanjščka v Gorici, ali ne do smrti. Tov. Klanjšček, ki je doma iz St. Ferjana, je služboval na Štajerskem. Želimo mu, da kmalu okreva!

—g— IX. vinorejski kongres v Gorici. Zaradi izrednih razmer se odloži za letos nameravani kongres na drugo leto.

Tržaške vesti.

—t— Hrvatska šola v Trstu. Prvi razred hrvatske ljudske šole otvorijo v Trstu dne 15. septembra 1914 v hiši, ki jo je v ta namen kupilo »Hrvatsko šolsko društvo« v Trstu.

—t— Iz občinske šolske službe. Na tajni seji mestnega občinskega sveta so bili imenovani na mestnih ljudskih šolah za definitivne učitelje: Rosario Chernicich, Michopulo Costantino, Maksimiljan Schegula, Hektor Tomin, Iginij Bassich, Hugo Palisca in Omenigrandi Cornelio. Za definitivne učiteljice: Ada Benporat, Erica Buchberger, Marija Petterin, Divmira Scher, Natalija Zanier, Giena D'Alessandro, Karmela Tamaro, Ema Sovich, Nelda Tedeschi in Ema de Angelis. — Za definitivne podučiteljice: Pija Zamarin, Marija Mohr, Lidija Tavaio, Emma Vergna, Italja Vezzoli, Ivana Marcovig, Edita Marotti, Erminija Dolcis, Marija Risigari, Roza Cociancic in Karmen Pircher. — Na slovenskih ljudskih šolah v okolici definitivnimi učitelji: Nazarij Križman in Silvester Rode; za definitivne učiteljice: Amalija Čokova, Milena Kraševčeva in Margareta Bortolottijeva. — Upokojeni sta učiteljici Marija Cella in Antonijeta Turco.

Splošni vestnik.

V črno vojsko spadajo vsi za vojaštvo sposobni državljani, ki ne pripadajo ne armadi, ne vojni mornarici, ne nadomestni rezervi in ne domobranstvu. Črnovojniški službi so podvrženi vsi moški, pričenši od leta, v katerem dopolnijo 19 let, pa do onega leta, v katerem so dopolnili svoje 42. leto. Častniki izven službe in v pokoju so podvrženi črnovojniški dolžnosti do dovršenega 60. leta. Črna vojska se deli v dva poziva. V prvem so črnovojniki od 38. do 42. leta.

Vojne poštne znamke. V avgustu izidejo in se dajo v promet vojne poštne znamke. Znamke so modre na sivkastem papirju. Rjsba je enaka, kakor na dosedanjih markah po 2 kroni.

Zdravstvo.

Lečenje idiotizma. Na dan sv. Petra in Pavla je predaval Rus dr. Voronov v Zdravniški akademiji v Parizu, kako se dá lečiti telesna nerazvitost otrok in idiotizem. Davno je znano, da je oboje bolezen, ki ima svoj postanek v nezadostnem delovanju izvestne žleze. Otroci s to hibo so na oči starikasti, zaspani, njih kretnje medle, s težavo govorijo, ne rastejo ter razumevajo malo ali slabo zunanje vtiske. Njih možgani so kakor obteženi, noče se jim delovati. Izvlečki iz imenovane žleze pa izboljšajo njih stanje, ali kakor hitro se preneha z zdravljenjem, padejo v prejšnje stanje na veliko žalost svojih roditeljev. Štirinajstleten tak deček je prišel v Nici k dr. Voronovu, da bi ga ozdravil. Bilo je jasno, da bi ga bilo moči ozdraviti, ko bi se mu dal zdrav organ, v katerem je izvirek njegove bolezni. Ali kje naj ga vzame? Dr. Voronov je predlagal dečkovim staršem, naj si dá vsak izrezati del obrambne žleze in jo žrtvuje v zdravljenje sinova. Ali starši niso sprejeli zdravnikovega predloga. Tedaj pade dr. Voronov v glavo srečna ali jako smela misel. V svojem laboratoriju je negoval mlado opico iz rodu pavijanov. Dr. Voronov se je odločil, da ji vzame del rečene žleze in jo prenese na dečka. Operacijo je izvršil v Nici v bolnici ob navzočnosti 17 zdravnikov. Ko so bili pri dečku odprli tisto mesto, kjer je obrambna žleza, so našli, da je bil nje levi in srednji del tenak, skoraj brezkrven traček. Del pavijanove žleze je zdravnik prišil bolniku in rano na koži zaprl. Prnesena žleza se je zrastle z dečkovim žlezom, začela je delovati, in bolnikovo stanje se je kmalu izboljšalo. Njegovo lice je naglo izgubilo rumeno barvo, nos in ustnice napihnenost, oval obliča se je podaljšal, deček se je ozvil, je začel burke uganjati in se šaliti. Vsi njegovi učitelji so trdili, da se njegova nadarje-

nost razvija rapidno. To je konstatiral tudi bordeauxski vseučiliški profesor Hobbes, ki je vsakih štirinajst dni obiskaval dečka. Kakor duševno se je deček začel razvijati tudi telesno. — Francoski akademiki so iznajdbo ruskega zdravnika vzeli za znano z burnim ploskanjem.

Potenje nog. Komur se noge hudo poté, ima posebno po letu mnogo neprijetnosti. Pot ima zoprn duh. Začno se pa noge preveč potiti vsled debelega obuvanja, ki ovira izhlapevanje nog. Kdor si noge redkokdaj umiva in nogavic ne izmenjava, lahko dobi neprijetno potenje nog. Če je obuvano bolj tesno, se lahko napravijo na nogah mehurji, zlasti med prsti in pod prsti, kar hudo boli. Da potenje odpraviš, drži noge zjutraj in zvečer nekaj časa v mlačni vodi. Na mehurje ovij si zvečer kakšno cunjico z vazelinom. Komur se pote noge po zimi, ima mrzle noge, lahko dobi nahod in druge bolezni. Potenja nog tedaj ne zanemarjaj in ga prepričaj s pogosto kopeljo.

Zapnjenje žil. Da ti žile ne bodo začele apneti, jej mnogo sadja, odgrni si večkrat žilov z mrzlo vodo, da se utrdiš in si pospešiš pretakanje krvi. Da izprehodov ne smeš zanemarjati, se samo ob sebi razume. Malo telovadbe se zelo priporoča. Zgodaj hodi spat in zgodaj vstajaj. Vedno pa ne bodi vprežen v delo, ki zahteva sedenje, enkrat na leto moraš za nekaj časa izpreči in se razvedriti, da počijejo živci. Ako se je bolezen že vkoreninila, treba za zdravljenje porabiti več mesecev in vsako duhomorno delo popolnoma opustiti. Koristno je rabiti gorki tuš, ki žile razširja in ki se potem ob shlaženju zopet pravilno krčijo. To umetno povzročeno razširjanje in krčenje žil daje tudi srcu moč. Ako je bolezen že bolj nevarna postala, pa ne bodi predrzen z umetnim razširjanjem in oženjem žil, ker se lahko kaj hujšega zgodi. V tem slučaju ostajaj po dlje časa v gorki kopeli. Ako se je bolezen lotila možganov, ali srca, koristijo hladni obkladki; ako so bolne obisti, ti bo koristilo potenje, ki pa ne sme biti pretirano. Tudi z elektriko se bolezen more uspešno odganjati, ali bolj po ceni je in bolj naravno, da si pomagaš z vodo. Med drugimi sredstvi so zadnji čas začeli hvaliti radium, kar se pa ne obnese dobro.

Razgled po šolskem svetu.

* Državno vzgojevanje otrok. V predavanju, ki je imel v monakovski skupini družbe za higieno plemena, je izjavil prof. dr. Gruber, da mora država, če hoče vzdržati plodnost svojih državljanov, brezpogojno prevzeti znatni del izdatkov za vzdrževanje rodov in s tremi otroki. Izvedba te zahteve bi veljala ogromne vsote, toda dr. Gruber trdi z vso gotovostjo, da more samo to sredstvo priversti rodovine do tega, da bodo imele vsaj po tri otroke. Če prevzame država stroške za vzgojevanje tretjega otroka, preostane staršem pač še dovolj skrbi s prvima dvema otrokoma. To breme bi se moglo olajšati s podeljevanjem materinskih podpor. Razentega naj bi se pa očetom, ki imajo več otrok, priznalo pluralno glasovalno pravo. Predlog dr. Gruberja ni akademčen. Nemško poštno uradništvo že dolgo zahteva posebne doklade za uradnike, ki imajo več nego dva otroka. Predlagajo, da naj bi letni prispevek za vsakega otroka znašal 100 mark ter zvišal za vsakega nadaljnjega otroka za 25 odstotkov.

* Vzorno skrbstvo za dojenje. V angleškem mestu Bradiordu je velika otroška klinika, ki jo upravlja zdravnica dr. Helena Campbell. Temu mestnemu zavodu se morajo naznanjati vsa rojstva. Posebne nadzornice nadzorujejo zdravje novorojencev. Zdravniki redno preiskujejo v mestu rojene otroke ter poročajo potem mestni kliniki o njihovem zdravstvenem stanju, o njihovi velikosti, teži itd. Obenem pa tudi natančno poročilo o starših, njihovem gmotnem stanju in stanovanjskih razmerah. Predvsem se klinika zana na to, kako rede dojenje. Ena nadzornica ne dela nič drugega, nego da poučuje matere v smotretnem naravnem in umetnem hranenju otrok. Za vsakega posameznega otroka, ki ga umetno rede, predpiše zdravnik množino in vrsto hranilnih tvarin, mleka ali kašo, otroško moko itd. Mesto ima razentega poseben ke-

Pri nakupu različnega oblačilnega blaga se blagovolite obrniti na tordko

A. & E. Skaberné

Ljubljana, Mestni trg 10

obstoja od leta 1883.

Vzorci poštne prosto!

Izredno nizke cene!